

ENTREVISTA

YASSINE LEFOUILI

DIRECTOR DEL CENTRE DIGITAL I DE LA
CÀTEDRA DIGITAL JEAN-JACQUES LAFFONT DE
LA TOULOUSE SCHOOL OF ECONOMICS (TSE)

“EL NOU REGLAMENT DE PROTECCIÓ DE DADES HA DE PASSAR ENCARA LA PROVA DELS TRIBUNALS”

Néstor Duch-Brown

Unitat d'Economia Digital del Centre Comú de Recerca
de la Comissió Europea

Director d'un centre pioner a Europa en l'estudi dels aspectes econòmics de les tecnologies digitals, Yassine Lefouili no només s'encarrega de gestionar el Centre Digital, on gairebé 50 investigadors de diverses disciplines treballen junts per afrontar els reptes científics que planteja la digitalització de les nostres societats, sinó que també manté la seva vocació d'investigador i publica assíduament sobre temes d'organització industrial, política de competència, aspectes econòmics i legals de la propietat intel·lectual, i, evidentment, economia digital. A la vegada, és editor de diverses revistes internacionals i organitzador de reunions científiques del més alt nivell.

Les tecnologies digitals tenen el potencial de transformar molts aspectes de la vida humana. No obstant això, no hi ha gaires centres de recerca especialitzats arreu

del món. Com va sorgir la idea de crear un centre digital a la TSE?

Els investigadors de la TSE han estat estudiant l'economia digital durant més de dues dècades. Això ha estat possible mercès al suport financer i intel·lectual de diversos patrocinadors públics i privats. Aquestes col·laboracions de recerca van prendre inicialment una forma bilateral, però, el 2015, la TSE va decidir establir una col·laboració de recerca multilateral en el camp de l'economia digital amb l'anomenada Càtedra Digital Jean-Jacques Laffont. El 2018 va anar encara un pas més enllà amb la creació d'un centre de recerca que reuneix investigadors que estudien tecnologies digitals des de diversos àmbits, incloent-hi economia, finances, matemàtiques, dret, psicologia i sociologia.

Quines són les activitats principals del Centre Digital? En quines àrees s'està centrant la seva recerca?

“*El principal obstacle que afrontem és que una sèrie de problemes rellevants de la política relacionats amb la digitalització no s’exploren prou*”

L’objectiu general del Centre Digital de la TSE és estimular la recerca sobre els problemes emergents de l’economia digital i, també, servir com a plataforma que connecta acadèmics, polítics i agents de la indústria interessats en els temes digitals. Els 45 membres del centre produeixen recerca d’avantguarda que no només es publica en les principals revistes de recerca internacionals, sinó que també es difon a empreses, a responsables polítics i al públic en general a través de butlletins, articles de premsa, tallers i conferències. Hi ha quatre programes de recerca importants, cada un dels quals està dirigit per un investigador de la TSE que és un expert en l’àrea corresponent. El programa “Plataformes digitals” té com a objectiu avançar en la nostra comprensió de l’economia de les plataformes, tant des d’una perspectiva d’estratègia de negoci com des del punt de vista de les polítiques públiques. El programa de recerca “Anàlisi i economia del *big data*” el duu a terme un equip que inclou matemàtics que desenvolupen tècniques estadístiques i d’optimització per analitzar conjunts de dades d’alta dimensió, així com economistes que treballen en temes com la privacitat i l’impacte de les dades en la competència. El programa “Intel·ligència artificial i societat” examina les interdependències morals i econòmiques que es deriven de la introducció de la intel·ligència artificial (IA) en àmbits d’alta rellevància com ara la salut, la justícia, les finances i el transport. Finalment, el programa “Tecnologies financeres i mercats digitals” té com a objectiu comprendre les implicacions dels trets clau de les plataformes de *fintech* i el seu impacte en el benestar social.

Pel que fa a les plataformes digitals, observem que unes poques megaplataformes dominen moltes indústries. En els inicis de la digitalització van prometre un mercat fortament competitiu en el qual fins i tot petits jugadors podrien arribar a milers de milions d’usuaris amb baix cost, tanmateix, sembla que hem acabat amb menys competència i més concentració. Què ha passat?

L’economia digital té una sèrie de característiques clau que condueixen a un alt grau de concentració. La primera és que hi ha típicament grans rendiments a escala perquè el cost de servir a un consumidor addicional és generalment molt petit en relació amb el cost fix de la creació del negoci. Penseu, per exemple, en el cost de proporcionar resultats de cerca addicionals en relació amb el cost del desenvolupament d’un algoritme de cerca. Importants rendiments a escala proporcionen un avantatge competitiu important per a les empreses ja establertes, ja que fins i tot un participant potencial més eficient pot decidir no entrar en el mercat si anticipa que la intensitat de la competència (includida pels baixos costos marginals) evitarà que pugui recuperar els seus costos fixos d’entrada. La segona característica clau és l’existència d’efectes de xarxa: el benefici derivat de l’ús del servei depèn del nombre d’usuaris. Això implica que no n’hi ha prou amb oferir un preu més baix o una millor qualitat que una plataforma ja existent per atraure usuaris. També cal convèncer-los que els altres usuaris canviaran al servei del nou entrant. Una vegada més, això podria impedir que un participant superior entri al mercat. Finalment, el control sobre les dades dels consumidors també pot fomentar la concentració, fent més difícil per als nous entrants que no tenen accés a les dades pertinents proposar serveis i productes de la mateixa qualitat que els ja establerts.

Les dades s’estan convertint en el recurs més rellevant per a l’economia digital. Un dels factors que impulsen aquesta tendència és l’augment de les aplicacions basades en la IA, que requereixen grans quantitats d’informació. A mesura que la demanda de dades esdevé més generalitzada, de quina manera els mercats que es desenvolupen per subministrar-les començaran a transformar les maneres en què la informació es recull i comparteix dintre i entre les organitzacions?

És difícil predir com els mecanismes que es fan servir per recollir, utilitzar i compartir informació es veuran afectats en els pròxims anys. Hi ha diverses raons darrere d’això. En primer lloc, encara hi ha força incertesa sobre les regles legals existents a les quals s’enfronten les empreses que recullen i processen dades personals. Algunes de les regles establertes en el Reglament general de protecció de dades (RGPD) poden ser interpretades de més d’una única manera, i la incertesa resultant només s’eliminarà després que el RGPD hagi estat interpretat pels tribunals. En segon lloc, quan es tracta de l’intercanvi de dades no personals, el marc legal també és molt incert. Hi ha un debat continu sobre l’assignació de drets de propietat sobre

les dades i sobre com es podria utilitzar el dret de la competència per restringir l'ús compartit de dades en alguns casos i fomentar l'ús compartit de dades en altres casos. Finalment, també hi ha incertesa sobre la capacitat de l'empresa per superar les barreres no jurídiques a l'intercanvi de dades, com les derivades de l'existència d'informació asimètrica.

Actualment, s'exagera molt, a la premsa i en les esferes polítiques, sobre la IA. Quins són, en la seva opinió, els impactes econòmics més rellevants que la IA pot tenir en els pròxims anys a mesura que la tecnologia es desenvolupi més?

La IA disminueix el cost de la predicció. Això, combinat amb el fet que la predicció és un element essencial en la presa de decisions sota incertesa, implica que el desenvolupament de la IA és probable que afecti la majoria de les indústries. Alguns comentaristes creuen que la IA tindrà un impacte econòmic com-

parable —o fins i tot més gran— al de les tecnologies de propòsit general, com ara la màquina de vapor, l'electricitat o els microprocessadors. Si bé això és especulatiu, és evident que algunes eines d'IA ja han assolit guanys importants de productivitat en un cert nombre de sectors i que d'altres sectors es beneficiaran aviat de guanys similars en productivitat. Els guanys d'eficiència a curt termini i la millora de la qualitat no són els únics beneficis que les empreses i els consumidors poden obtenir del desenvolupament de la IA. Aquesta tecnologia també pot tenir efectes positius a llarg termini fent que l'R+D sigui més eficient i, per tant, estimuli la innovació. No obstant això, el fet que la IA porti noves oportunitats no ens ha de fer oblidar els riscos potencials associats al seu desenvolupament. En particular, tant acadèmics com responsables polítics han expressat les seves preocupacions legítimes sobre l'impacte de la IA en el mercat laboral. També preocupa que els algorismes de preus basats en la IA puguin afectar negativament la competència, ja sigui facilitant la col·lusió entre els competidors o permetent estratègies depredadores que desencoratgin l'entrada de nous competidors. Cal assenyalar que la nostra comprensió dels efectes de la IA, no només en els llocs de treball i la competència, és encara molt limitada, i que fer més recerca sobre aquest tema és important per guiar les polítiques públiques, que podrien ampliar els beneficis de la IA i eliminar o mitigar les seves conseqüències negatives.

Finalment, considera que la doctrina de l'economia ha d'adaptar els seus mètodes a l'era digital o el corpus de la disciplina continua sent vàlid per afrontar les qüestions plantejades per la digitalització?

No estic particularment preocupat per la validesa de les eines metodològiques dels economistes a l'hora d'estudiar les qüestions plantejades per la digitalització. Considero que el principal obstacle que afrontem actualment és que una sèrie de problemes rellevants de la política relacionats amb la digitalització no són suficientment explorats pels acadèmics. Per exemple, ens falta una bona comprensió teòrica de la innovació en els mercats de plataformes, tot i l'existència d'una gran literatura sobre l'economia de la innovació. Això probablement té més a veure amb una fertilització creuada limitada entre el camp de l'economia de les plataformes i el camp de l'economia de la innovació que no pas amb una possible insuficiència de les eines metodològiques actuals. Un altre problema que patim és que no disposem de prou recerca empírica sobre els mercats digitals perquè els investigadors tenen dificultats per accedir a dades rellevants. ■